

HRVATSKA DRUŠTVA PRIJATELJA GLAGOLJICE

NOVOSTI - elektroničko mjesečno glasilo Društva prijatelja glagoljice iz Zagreba
godišće VIII | broj 85 | travanj 2023. | ISSN 2718-4307

Poštovani i dragi članovi, suradnici i prijatelji Društva prijatelja glagoljice!

Ožujak je protekao u pripremama za godišnju skupštinu koja je održana 4. travnja. Prethodna godina nam je bila izvrsna, s obiljem aktivnosti i događanja pa ćemo se potruditi da ova bude još bolja. *Novosti* nisu bile izašle u željenom terminu, početkom mjeseca, pa je prohujao i Uskrs, a uskrsna sličica iz zaglavlja je na neki način već zastarjela. No zbog maslinove grančice i njenih svezvremenskih simbola motiv je prelijep da bih ga zamijenila nekim drugim.

Zanimljivosti iz svijeta glagoljice

U redovnom terminu druge srijede u mjesecu, dana 8. ožujka gošća nam je bila prof. dr. sc. Sanja Zubčić s Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci. Upoznala nas je sa čakavskim elementima u hrvatskoglagoljskim tekstovima i važnosti čakavske srednjovjekovne sastavnice u razvoju hrvatskoga jezika.

Zbor Baščina sudjelovao je na svetoj misi u nedjelju dana 5. ožujka, a potom i na Cvjetnicu 2. travnja, nakon pobožnosti križnoga puta.

Zbor je tradicionalno otvorio godišnju skupštinu Društva izvođenjem glagoljaškog *Otčenaša*, neslužbenom himnom DPG-a, i još dvaju glagoljaških napjeva.

Gradska knjižnica Franjo Marković u Križevcima na dva se tjedna pretvorila u hram glagoljice. Trideset poučnih panoa Društva prijatelja glagoljice ispreplele se s obiljem likovnih radova križevačkih osnovnoškolaca. Otvorenje je održano u petak, 10. ožujka. Inicijatorica ovog događanja bila je naša stara znanica i članica gđa. Martina Valec-Rebić, voditeljica Križevačkih glagoljaša iz OŠ Ljudevita Modeca. O izložbi je govorio prof. Darko Žubrinić, predsjednik DPG-a, Mirna Lipovac je predstavila Društvo, Martina Valec-Rebić se osvrnula na rad glagoljaša iz svoje škole, a pozdravne riječi je uputila ravnateljica Knjižnice, gđa Marjana Janeš-Žulj. U glazbenom programu oduševila nas je Dunja Rebić izvedbom međimurske narodne pjesme *Zvira voda*.

Do sada najveća izložba poučnih panoa našega Društva održana je u Fotoklubu Zagreb u Ilici 29, od 28. ožujka do 6. travnja. Svih 60 glagoljskih panoa u velikom prostoru Fotokluba izgledalo je spektakularno. Prigodom otvorenja izložbe prof. Žubrinić je govorio o rasutoj glagoljaškoj baštini, našem glagoljskom blagu koje se nalazi u inozemstvu i dobiva čudne, strane nazive koji ih udaljuju od izvorišta i kidaju veze s državom nastanka (Njujorški misal, Berlinski misal, Kopenhagenski misal, Oksfordski misali, Moskovski brevijar, Londonski brevijar, Lobkovecev psaltir...). Još je gore što se glagoljski dokumenti nalaze na dražbana

stranih aukcijskih kuća i mijenjaju vlasnike, pa čak i kontinente i gubi im se svaki trag. Prema istraživanjima prof. Žubrinića, hrvatska glagoljska baština u svijetu čuva se u 27 zemalja, u više od 90 gradova diljem Evrope i u Sjevernoj Americi. Taj podatak se duboko dojmio nazočnih na otvorenju i ponukao nas da se zapitamo ne samo gdje sve imamo glagoljsku baštinu, nego nalaze li se i važni radovi starih hrvatskih fotografa izvan domovine, gdje i koliko ih je. Na otvorenju izložbe Mirna Lipovac je ukratko ispričala kakav je bio *životni put* Baščanske ploče i poseban naglasak stavila na Ivana Standla, prvog fotografa Baščanske ploče čija je snimka iz 1869. godine praktički najbolja fotografija do današnjeg dana jer, neovisno o suvremenoj fotografskoj tehnici i opremi, naša Baščanska ploča jednostavno i nezaustavljivo propada.

DPG od srca čestita Fotoklubu koji je osnovan 1892. godine i ravno je 101. godinu stariji od našega Društva.

Inače, možda će Vas zanimati, u tijeku je konstrukcijska obnova palače HAZU na Zrinjevcu koja je u potresu 22. ožujka 2020. godine pretrpjela znatna oštećenja. Baščanska ploča nije uklonjena sa svog uobičajenog mjesta u auli zgrade, samo je dobila drveni zaštitni sanduk.

Zajednici Nijemaca u Hrvatskoj zahvalili smo na našoj skupštini na mogućnosti da zbor *Baščina* održava probe u njihovim prostorijama u Palmotićevoj ulici bez naknade za korištenje prostora. U uvjetima rastućih troškova i nedostatne financijske potpore Gradskog ureda za kulturu, ovo je od presudnog značaja za opstanak Zbora. Prigodnu zahvalnicu je g. Ivanu Rittigu, predsjedniku Zajednice uručila tajnica Zbora, gđa. Ivanka Koller Štefančić.

U Senju je dana 14. travnja održan državni stručni skup za nastavnike hrvatskog jezika pod nazivom *Prvotisak – 540. obljetnica*. Predavači su, između ostalih, bili i stručnjaci iz Staroslavenskog instituta i Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Zanimljiv detalj iz senjskog hotela *Bura* poslala nam je naša članica gđa. Nina Mulc – glagoljicom je napisano *Grad povijesti*.

U tijeku su prijave na 5. Milenijsko natjecanje iz kreativne industrije. To je nacionalno i međunarodno natjecanje organizirano za osnovnoškolce, srednjoškolce i studente iz Republike Hrvatske i inozemstva. Natjecanje je oblikovano po pedagoškim i metodičkim standardima, a održava se od 5. do 7. 12. 2023. na Ekonomskom fakultetu u Osijeku. Među natjecateljskim temama je i glagoljica kao jedna od temeljnih oznaka hrvatskoga kulturnog identiteta te time posjeduje kulturni, gospodarski, turistički i izvozni potencijal. Natjecatelji Milenijskog natjecanja pozvani su ponuditi rješenje kroz jedan ili više sektora kreativne industrije koje odgovara na

pitanje: *Kako OSvajati glagoljicom u novom mileniju?* Za više detalja pogledajte sljedeće poveznice: <http://milenijsko.efos.hr/> i <https://www.europeanheritagedays.com/Story/Croatian-Glagolitic-script-a-perpetuum-mobile-of-European-cultural-creativity-0>, a zahvaljujemo našoj članici, prof. Jasni Horvat iz Osijeka, na ovoj informaciji.

Dr. sc. Daniel Premerl, viši znanstveni suradnik iz Instituta za povijest umjetnosti nedavno je objavio zanimljiv znanstveni rad *Sanctus Hieronymus litterarum illyricarum inventor – ikonografija svetoga Jeronima kao tvorca glagoljice*. Rad je objavljen u časopisu *Kroatologija*, XIII/3 (2022.), str. 53–75. Na str. 59 spominje se i naš časopis *Baščina* koji je u br. 21 iz 2020. godine na naslovnici donio reprodukciju freske sv. Jeronima iz 1589. godine. Freska se nalazi u Vatikanskoj apostolskoj knjižnici. Na njoj je iznad glave sv. Jeronima ucrtana tablica glagoljice, a sv. Jeronim je označen kao njen izumitelj (inventor). Na str. 65 i 67 autor govori o zanimljivoj oltarnoj slici Gospe Karmelske iz 1761. koja se čuva u crkvi sv. Mihovila u Kostanjama u Poljicima kod Splita, gdje je prikazan sv. Jeronim kako piše glagoljicom. Detalj sa slike vidite ovdje, a cijeli članak se nalazi na poveznici: <https://hrcaj.srce.hr/clanak/426055>. Počasćeni smo spominjanjem časopisa *Baščina* u članku dr. Premerla.

Još od zagrebačkog potresa Hrvatski povijesni muzej je zbog oštećenja zatvoren za javnost. Međutim, muzealci vrijedno rade. Dana 29. ožujka na FB stranici objavljen je tekst o znamenitom pismu pape Inocenta IV senjskom biskupu Filipu koji je toga datuma davne 1248. godine odobrio uporabu glagoljice i staroslavenskog jezika u bogoslužju. Bio je to prvi put da katolički biskup može služiti misu na nelatinskom, odnosno narodnom jeziku. Time je omogućeno bogoslužje ne samo u senjskoj biskupiji već i u ostalim krajevima gdje je postojao običaj glagoljanja što je potaknulo razvoj hrvatskoglagoljske liturgijske književnosti i liturgijskog glagoljaškog pjevanja te su postavljeni temelji za uzlazno razdoblje hrvatske glagoljične kulture 14. i 15. stoljeću.

Iz fundusa Muzeja predstavljena je i olovna kutijica za spremanje svetačkih relikvija iz oltara porušene kapele sv. Fabijana i Sebastijana sagrađene 1511. u Novom Vinodolskom. Natpis na glagoljici glasi: *Tu šrinicu učini pop' Filip' ki biše prokoratur' ovoga oltara*.

Najava sljedećih događanja

U ponedjeljak, 17. travnja u 16 sati na zagrebačkom Fakultetu elektrotehnike i računarstva bit će otvorena izložba 20 poučnih panoa i nekoliko pretisaka starih misala iz biblioteke DPG-a. Izložba se postavlja u povodu 30. obljetnice postojanja DPG-a, a ideja za njegovo osnivanje nastala je upravo na FER-u.

Mjesečna tribina DPG-a na rasporedu je u srijedu, 19. travnja u 19.00 sati u Nadbiskupijskom pastoralnom institutu, Kaptol 29 a u Zagrebu. Naša gošća je izv. prof. dr. sc. Tanja Kuštović s Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, a upoznat će nas s dvojicom istaknutih istraživača hrvatskoga glagoljaštva: Rudolfom Strohalom i Josipom Vončinom. Kao i uvijek, svi ste dobrodošli!

Zbor *Baščina* će sudjelovati na svetoj misi na hrvatskom crkvenoslavenskom jeziku u nedjelju, 7. svibnja u 18 sati u Crkvi sv. Franje Ksaverskoga, Jandrićeva 21 u Zagrebu.

Molimo redovne članove iz Zagreba da dođu preuzeti svoje zahvalnice za članstvo koje su bile pripremljene već na skupštini, u očekivanju Vašeg dolaska. Prije tribine bit će moguće nabaviti novi broj časopisa *Baščina*, temeljem najave putem maila tajnici DPG-a onih koji će stvarno doći po časopis. Također molimo članove da plate godišnju članarinu.

Neka Vas prate mir i dobro!

UREDNIKA	ГЛАГОЛЈИЧНИЦА Mirna Lipovac	STRUČNI SURADNIK	Др. sc. ДАРКО ЖУБРИЌ Darko Žubrić
DRUŠTVO PRIJATELJA GLAGOLJICE		СЪВЕЩАНИЕТО НА СЪВЕЩАНИЕТО НА СЪВЕЩАНИЕТО	
E-adresa: društvo prijatelja glagoljice@gmail.com		Web adresa: http://www.croatianhistory.net/glagoljica/novosti/mima.html	

Svi raniji brojevi *Novosti* nalaze se na: www.croatianhistory.net/glagoljica/novosti/mima.html